

9. Visions macroeconòmiques

I. Trets característics de l'anàlisi macroeconòmica ortodoxa

L'anomenada 'nova síntesi neoclàssica' representa els principis acceptats (segons diuen els propis economistes ortodoxos) per gairebé tots els macroeconomistes moderns. Els principis són els següents.

1. "La inflació és sempre i a tot arreu un fenomen monetari" i la política monetària determina la taxa d'inflació en el llarg termini.
2. Una baixa i estable inflació (estabilitat de preus) dóna importants beneficis, perquè una elevada inflació crea incertesa sobre el nivell de preus futur, fet que dificulta a la gent identificar les millors decisions.
3. No hi ha cap corba de Phillips en el llarg termini, això és, no hi ha cap estira-i-arronsa a llarg termini entre atur i inflació. En el llarg termini, la corba de Phillips seria vertical sobre el nivell de la 'taxa d'atur natural'. Els intents de reduir la taxa d'atur per sota de la taxa natural només genera més inflació.
4. Les expectatives juguen un paper crucial.
5. El principi de Taylor, que estableix la concepció que la política monetària ha de fer pujar la taxa d'interès nominal més que la taxa d'inflació, fent així que la taxa d'interès real augmenti en resposta a un increment de la taxa d'inflació.
6. El problema de la inconsistència temporal de les polítiques: una política monetària discrecional pot portar a una elevada inflació sense increments de la producció, atès que els polítics són curts de mires i principalment estan interessats en guanyar eleccions.
7. Un banc central independent s'aïlla a si mateix de les pressions polítiques per a implementar polítiques excessivament expansives degudes i estimulades per la miopia dels polítics. En un banc central independent el banquer central s'entén més contrari a la inflació i més creïble (a ulls dels mercats financers) en la persecució d'una baixa inflació. Amb una política més creïble resulten expectatives més moderades d'inflació i això contribueix a assolir una baixa inflació.
8. Comprometre's amb un objectiu nominal de política, estabilitzant una variable nominal com la taxa d'inflació, l'estoc monetari o la taxa de canvi, és crucial per a reeixir en l'assoliment dels resultats de la política macroeconòmica. Aquest compromís: (i) fa més difícil per al govern incorre en dèficits voluminosos; (ii) condueix a accions polítiques que promouen l'estabilitat de preus; i (iii) ajuda a estabilitzar les expectatives d'inflació.
9. La credibilitat és fonamental per a l'exercici exitós de la política econòmica.

Les següents són alguns punts de desacord en el si de l'ortodòxia.

- La flexibilitat de salaris i preus: són molt flexibles o rígids en el curt termini?
- El temps que es triga a arribar al llarg termini: molt o poc.
- Causes del cicle econòmic: xocs d'oferta agregada o xocs de demanda agregada?
- L'efectivitat de la política d'estabilització: no tenen els decisors de polítiques cap paper en l'estabilització de l'activitat econòmica o és possible una política d'estabilització que creï beneficis (el mecanismes autocorrectors actuen a poc a poc i, per tant, les polítiques activistes poden reduir la severitat del cicle econòmic)?
- Com de perillosos són els dèficits públics? La majoria creu que són altament perillosos: els dèficits redueixen l'estalvi i la inversió, creen una càrrega per a generacions futures i són inflacionàries. La minoria que creu en l'equivalència ricardiana manté que els dèficits que resulten d'una retallada d'imposts no carreguen a les generacions futures, es produeix un augment de l'estalvi personal que no expulsa inversió i no veuen perills inflacionistes.

II. Les contribucions bàsiques de John Maynard Keynes

En el llibre *La teoria general de l'ocupació, l'interès i el diner* (1936) Keynes tractà d'explicar dues anomalies inconsistentes amb la teoria ortodoxa: la persistència de l'atur malgrat la flexibilitat de preus i salari i l'absència d'un mecanisme automàtic que porti a les economies de mercat cap a la plena ocupació. Proposà tres idees alternatives.

- Efectes del tipus fal·làcia de la composició. L'anàlisi microeconòmica ortodoxa no pot ser automàticament extrapolada al nivell macroeconòmic.
- La incertesa és inevitable. El paper de les expectatives sobre el futur és fonamental en els mercats financers i el resultat de les diferents visions del futur que hi conflueixen posteriorment estableixen la inversió i la producció.
- La demanda agregada determina l'atur i és influenciada per les decisions d'inversió.

Segons aquesta visió, si, existint atur involuntari, la gent decideix estalviar més, la demanda agregada es redueix, l'atur s'incrementa i el dèficit públic empitjora. En aquest context, les polítiques d'austeritat agreugen el problema d'atur i el problema del dèficit públic.

III. Trets característics de l'anàlisi macroeconòmica heterodoxa

1. La demanda agregada influencia l'activitat econòmica en tots els terminis (curt i llarg).

Visió ortodoxa: (i) l'oferta agregada determina l'ocupació de llarg termini; (ii) les forces de mercat impulsen la demanda agregada cap a l'equilibri del costat de l'oferta de llarg; i (iii) l'efecte de saldos reals és un mecanisme per a què la demanda s'ajusti a l'oferta.

2. La inversió és un component de la demand agregada i contribueix al potencial productiu de l'economia (per mitjà de l'estoc de capital).

La inversió respon a esdeveniments corrent i, específicament, als determinats per la demanda agregada, com la utilització de la capacitat per les empreses i la rendibilitat. La inversió genera nou equipament productiu, que és la manera en què el progrés tecnologia s'obre camí en l'economia.

3. La demanda agregada depèn crucialment de la distribució de la renda.

Aquest tret queda capturat per l'aforisme "els treballadors gasten el que guanyen i els capitalistes guanyen el que gasten". La propensió a gastar a partir de salaris es considera més gran que la propensió a gastar a partir de beneficis.

Es fa una distinció entre règims de demanda impel·lits per salaris i impel·lits per beneficis. La distinció és rellevant perquè en un règim impel·lit per salaris, la medicina ortodoxa contra l'atur (contenció salarial) és contraproductiva.

4. Demanda agregada i oferta agregada són interdependents i la dinàmica de l'economia és sensible a les condicions inicials i a la trajectòria seguida (*path dependent*).

Per exemple, la demanda agregada determina el nivell general d'activitat econòmica, que, a la vegada, influencia la taxa de canvi de la productivitat.

La dependència de la trajectòria significa que xocs de curt termini sobre l'economia (accidents) poden tenir conseqüències en el llarg termini (efectes permanents): el camí seguit per l'economia és el resultat d'un procés evolutiu (si l'economia assoleix un punt de repòs, aquest depèn d'estats previs de l'economia).

La visió ortodoxa

- (i) rebutja la dependència de trajectòria: el camí de l'economia està predeterminat per l'oferta;
- (ii) postula la independència entre demanda agregada i oferta agregada (el model OA-DA reproduce a escala macro la separació entre oferta i demanda a escala micro, on la interacció entre oferta i demanda té lloc només a través del sistema de preus); i
- (iii) separa el sector real de l'economia del sector financer (la dicotomia clàssica: almenys en el llarg termini, les variables nominals no influeixen les variables reals).

5. El diner és endogen (creat per sistema de crèdit).

The real balance effect cannot operate under endogenous money because endogenous money does not constitute net worth (real wealth).

Amb diner endogen, els bancs i les institucions de crèdit tenen la clau de l'activitat econòmica, atès que l'expansió de la demanda agregada depèn de la seva decisió d'oferir liquiditat (donar préstecs). La decisió sobre qui rep un préstec afecta la trajectòria de l'economia: els bancs poden preferir finançar individus de certes classes socials, empreses de certs sectors (tradicional o de tecnologies noves) o amb certes característiques (grans o petites, nacionals o

internacionals), o afavorir determinades activitats (inversió immobiliària, construcció d'infraestructures, empreses públiques...).

Quan el diner és endogen, la política monetària esdevé política de la taxa d'interès. El diner endogen fa el sector financer més inestable i volàtil per la seva pròpia naturalesa: bombolles especulatives i crisis financeres es tornen més probables.

La visió ortodoxa defensa, com a implicació de la dicotomia clàssica, la neutralitat del diner: canvis en l'estoc monetari no afecta l'activitat econòmica, si més no a llarg termini. Si el diner és endogen, el diner no pot ser neutral: el potencial productiu de l'economia està lligat amb la inversió, que està lligada amb el procés de creació de crèdit, que és el que crea el diner.

6. No hi ha cap "mercat de treball" que estableixi cap equilibri del costat de l'oferta al qual l'economia eventualment convergeix.

Les empreses fixen els preus i determinen la producció i basen les ofertes d'ocupació en les condicions i expectatives de la demanda agregada en relació amb la capacitat productiva existent. Els salaris es determinen directament per les empreses per a induir els treballadors a ser productius (per a desencoratjar la peresa) o mitjançant una negociació col·lectiva amb representats dels treballadors.

La visió heterodoxa rebutja l'existència de mecanismes automàtics que portin la demanda agregada cap a un presumpte equilibri d'oferta de llarg derivat del mercat laboral. En particular, els salaris reals no s'ajusten per a equilibrar el mercat laboral i l'efecte de saldos reals no és operatiu.

7. La inflació no és un fenomen monetari.

La visió ortodoxa presumeix una connexió causal entre l'estoc monetari i la taxa d'inflació rate. La visió ortodoxa considera que hi ha altres factors que tenen més influència sobre la taxa d'inflació. Les pressions inflacionistes poden provenir de:

- (i) canvis en la demanda agregada (inflació de demanda) en relació amb la capacitat productiva;
- (ii) factors d'oferta, com canvi en els preus d'importacions i la taxa de canvi nominal; i
- (iii) conflictes sobre la distribució de la renda (salaris contra beneficis).

"Si tots els grups i classes d'una societat estiguessin d'acord amb la distribució existent de la renda, aleshores seria d'esperar que no hi hagués cap problema d'inflació: a tot estirar, es podria dir que la taxa d'inflació seria constant." Malcom Sawyer (2009): "The central core of heterodox macroeconomics", en J. P. Goldstein; M. G. Hillard; eds.: *Heterodox Macroeconomics: Keynes, Marx and globalization*, p. 30)

8. La taxa de canvi nominal no aïlla l'economia de la resta del món.

Per exemple, no hi ha cap paritat del poder adquisitiu que assegurí que els diferencials d'inflació respecte de la resta del món es neutralitzin per mitjà de modificacions de la taxa de canvi. Com a conseqüència, és d'esperar que la inflació exterior afecti la inflació domèstica.

Les taxes de canvi (nominal i real) són molt volàtil i les seves variacions venen principalment determinades per les transaccions financeres (no les reals). Més que conèixer què explica els moviments de la taxa de canvi, se sap què no els explica: la paritat d'interessos. A més, la taxa de canvi no varia per a equilibrar la balança de pagaments.

IV. Fraus econòmics letals sobre la política econòmica americana segons Warren Mosler

Alguns dels fraus econòmics letals sobre la política econòmica (americana) suggerits per Warren Mosler's (2010, *Seven deadly economic frauds of economic policy*, Valance) es reproduïxen a continuació.

- “Frau innocent letal #1: El govern ha d'aplegar fons mitjançant els impostos o l'endeutament per a poder gastar. Fet: El govern pot sempre pagar amb la seva pròpia moneda, sense importar com de gran sigui el dèficit o escassa la recaptació tributària. Si el govern no crea impostos per a aconseguir diner que li permeti de fer despesa, per què hi ha impostos? Resposta: El govern crea impostos per a regular el que els economistes diuen “demanda agregada”, estrambòtica expressió que vol dir ‘capacitat de despesa’”.
- “Frau innocent letal #3: El dèficit públic ens pren estalvis. Fet: El dèficit públic afegeix als estalvis. Tot dèficit públic és exactament igual a l'increment total net de les possessions d'actius financers del govern de la resta de nosaltres. Dit d'una altra manera, el dèficit públic és l'augment dels estalvis monetaris de la resta de nosaltres, fins al darrer centí. Dit ras i curt, el dèficit públic incrementa els nostres estalvis. Això és un fet comptable, no teoria ni filosofia.”
- “Frau innocent letal #5: El dèficit comercial és un desequilibri insostenible que pren llocs de treball i producció. Fets: Les importacions són un benefici real i les exportacions són un cost real. Un dèficit comercial directament millora el nostre nivell de vida. Les feines es perden perquè els impostos són excessius per a determinat nivell de despesa pública, no per causa de les importacions. En economia, és millor rebre que donar. Anar a treballar per a produir béns i serveis per a exportar i que els consumeixin a fora no et procura cap benefici econòmic, si no és que a canvi importes i consumeixes béns i serveis que altres han produït.”
- “Frau innocent letal #6: Cal tenir estalvis que financin la inversió. Fet: La inversió afegeix als estalvis. Aquest frau innocent debilita l'economia sencera, ja que desvien recursos del sector real cap al sector financer resultant que la inversió real es determina amb total independència dels objectius socials. L'estalvi és el registre comptable de la inversió. Els economistes del corrent principal no ho entenen i conclouen que calen més estalvis per a poder finançar la inversió. El que sembla perfectament tenir sentit a escala microeconòmica està completament equivocada a escala macroeconòmica. De la mateixa manera que els préstecs creen dipòsits en el sistema bancari, és la inversió la que crea els estalvis.”